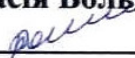

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

**Гарант освітньої програми
Анастасія Большакова**

_____ 2020 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

**Проректор з
навчальної роботи
Інна СТАШЕВСЬКА**

_____ 2020 р.

**Силабус
навчальної дисципліни**

«ПСИХОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ДЕСТРУКЦІЙ»

Освітня програма — Психологія

Спеціальність — 053 Психологія

Галузь знань — 05 Соціальні та поведінкові науки

Ступінь вищої освіти — бакалавр

Харків - 2020

Силабус склав

доцент, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки
Віденєєв Ігор Олександрович

Силабус затверджено на засіданні кафедри психології та педагогіки,
протокол № 2 від « 21 » серпня 2020 р.

Голова групи забезпечення
д.психол.н., професор

Анастасія БОЛЬШАКОВА

Завідувач кафедри
психології та педагогіки,
д.психол.н., професор

Анастасія
БОЛЬШАКОВА

Силабус затверджено на засіданні ради факультету соціальних комунікацій
протокол № 1 від « 25 » серпня 2020 р.

Голова ради факультету

Алла СОЛЯНИК

1. Загальна інформація про дисципліну

1	Назва дисципліни	Психологія професійних деструкцій
2	Викладач	Віденєєв Ігор Олександрович
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	viden150@ukr.net
4	вибіркова	обов'язкова
5	Рік підготовки	3
6	Семестр	5
7	Лекції (год.)	20
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	14
9	Самостійна робота (год.)	56
10	Індивідуальна робота (год.)	—
11	Кількість кредитів	3
12	Загальна кількість годин	90
13	Види поточного контролю	Індивідуальне та фронтальне усне опитування, Відповідь під час семінару; письмове опитування; есе-рефлексія; виступ з рефератом; виступ з презентацією; виконання індивідуального проекту; оцінка результатів неформальної освіти.
14	Вид підсумкового контролю	Екзамен

2. Анотація дисципліни

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Психологія професійних деструкцій» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напрямку 053 «Психологія».

Програма дисципліни визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни. «Психологія професійних деструкцій», та включає необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

«Психологія професійних деструкцій» є складовою частиною дисциплін психологічного циклу обов'язкового блоку і має міжпредметні зв'язки з дисциплінами «Психологія девіантної поведінки», «Аддиктологія та основи наркології», «Патопсихологія», «Соціальна психологія», «Конфліктологія». Її вивчення передбачає підвищення професійної компетентності практичних психологів та сприяє ефективній самореалізації їх, як фахівців.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Дисципліна «Психологія професійних деструкцій» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти на засадах аналізу сучасних соціально-психологічних концепцій наукових знань про особливості професійних деструкцій з метою розуміння психологічних явищ, прогнозування розвитку психологічних процесів і станів; ознайомлення здобувачів вищої освіти з механізмами формування та функціонування різних форм професійних деструкцій; вироблення у здобувачів вищої освіти практичних вмінь та навичок використання знань психології професійних деструкцій в подальшій професійній діяльності психолога

Здобутий здобувачами вищої освіти у ході вивчення навчальної дисципліни «Психологія професійних деструкцій» досвід у вигляді системи знань, умінь, норм і цінностей стане теоретичним підґрунтям при проходженні виробничої практики (стажування) і підготовці освітньо-кваліфікаційних робіт (написання міждисциплінарних курсових, дипломної роботи тощо).

2.3. Мета вивчення дисципліни – забезпечити набуття здобувачами вищої освіти ключових фахових компетентностей з психології професійних деструкцій, формування у здобувачів вищої освіти наукових знань про чинники, прояви та види професійної деструкції в структурі особистості фахівця; формування вмінь та навичок застосувати окремі методи діагностики проявів професійної деструкції фахівців; ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними шляхами попередження та корекції професійних деструкцій; озброєння майбутніх бакалаврів вмінням здійснювати теоретичний пошук в галузі психології професійної деструкції та практичну психологічну роботу з працівниками соціокультурної сфери.

2.4. Завдання вивчення дисципліни.

- оволодіння та подальше вільне оперування професійною термінологією, використовуваною в даній сфері практичної діяльності.
- розкриття змісту базових теоретичних засад психології професійних деструкцій;
- ознайомлення з прийомами та методами визначення форм професійних деструкцій;
- сприяння формуванню професійно важливих навичок майбутнього практичного психолога;
- розкрити особливості використання психологічних знань про професійні деструкції у формуванні професійної компетентності, навичок рефлексії та емпатії, ефективної комунікації.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Професійні компетентності:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел
- Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій
- Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
- Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)
- Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту
- Здатність дотримуватися норм професійної етики
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
- Здатність аналізувати соціокультурні процеси та явища з точки зору їх впливу на психічне благополуччя людини
- Здатність збирати, аналізувати, систематизувати та використовувати у практичній діяльності інформацію щодо психологічних особливостей професійної діяльності у соціокультурній сфері.
- Здатність використовувати засоби культури та мистецтва у просвітницькій, психопрофілактичній діяльності та наданні психологічної допомоги різним верствам населення.

2.6. Результати навчання.

Вивчення даної дисципліни забезпечує досягнення таких програмних результатів навчання:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги
- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання
- Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій
- Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо.
- Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності
- Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
- Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
- Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії
- Розробляти та реалізовувати програми психологічного супроводу професійної діяльності у соціокультурній сфері
- Розробляти та реалізовувати психопрофілактичні та психокорекційні (індивідуальні та групові) програми засобами культури та мистецтва
- Використовувати засоби культури та мистецтва у процесі психологічного консультування
- Планувати, організовувати та проводити масові соціокультурні заходи просвітницького та психопрофілактичного характеру (арт-терапевтичні форуми, фестивалі, майстер-класи).

3. Політика дисципліни

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених здобувачам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу здобувача; пропущені заняття відпрацьовуються; пропуски поточного та тематичного контролю відпрацьовуються. Форму і час відпрацювання здобувач та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході семінарських занять, контрольних роботах, на заліку.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.

4. Програма навчальної дисципліни:

Тема №1. Вплив професійної діяльності на особистість .

1. Формування особистості у професійній діяльності.
2. Етапи процесу професіоналізації.
3. Загальні психологічні закономірності становлення професіонала.

Тема №2. Категорія професійної деструкції в психології.

1. Розвиток та формування особистості, основні види цілеспрямованого формування.
2. Деформація як загальнонаукове та психологічне поняття.
3. Основні психологічні різновиди та аспекти деформації.
4. Психологічна сутність професійної деформації особистості.

Тема №3. Причини профдеструкцій.

1. Поняття детермінанти професійних деструкцій.
2. Основні класифікації та узагальнена класифікація детермінант професійних деструкцій фахівця.
3. Рівні і особливості впливу детермінант.

Тема №4. Конфлікти професійного самовизначення

1. Значення професійного самовизначення в формуванні особистості.
2. Внутрішньоособистісний конфлікт в процесі професійного самовизначення.
3. Типи і види конфліктів професійного самовизначення.
4. Кризи професійного становлення особистості.

Тема №5. Професійний стрес

1. Стрес та професійний стрес, особливості.
2. Стрес і "вигорання".
3. Види професійного стресу.
4. Особливості екстремальних умов праці.

5. Механізм розвитку професійного стресу.

Наслідки професійного стресу.

Тема №6. Емоційне вигорання в структурі професійної деформації працівників соціокультурної сфери.

1. Визначення синдрому емоційного вигорання.
2. Моделі професійного вигорання.
3. Фази стресу при емоційному вигоранні.

Тема № 7. Професійні деформації особистості працівників соціокультурної сфери.

1. Професійні деформації як вид професійних деструкцій.
2. Рівні прояву професійних деформацій.
3. Особливості професійних деформацій педагога.
4. Особливості професійних деформацій психолога.

Тема № 8 . Професійно обумовлені акцентуації рис характеру

1. Поняття професійно обумовлених акцентуацій.
2. Причини формування професійних акцентуацій.
3. Типи акцентуацій рис характеру та їх можливі прояви у професійній діяльності.
4. Акцентуації рис характеру професіоналів

Тема № 9. Професійна некомпетентність

1. Трагування професійної некомпетентності.
2. Чинники формування професійної некомпетентності.
3. Професійна стагнація та вивчена безпорадність.
4. Професійне відчуження як деструкція за професійним спрямуванням.

Тема № 10. Профілактика та корекція професійної деструкції.

1. Проблема профілактики та корекції професійної деструкції.
2. Психолого-педагогічний підхід профілактики та корекції професійної деструкції.
3. Психологічна система профілактики та корекції професійних деструкцій працівників органів правопорядку.
4. Психологічна система профілактики та корекції професійних деструкцій педагогів.

5. Методи навчання:

Лекція з елементами пояснення; проблемна лекція; лекція-бесіда; лекція-дискусія; лекція-демонстрація; демонстрація наочних матеріалів; дискусія; семінар-опитування; самостійна робота.

6. Форми та методи контролю:

Поточний, тематичний, підсумковий контроль. Індивідуальне та фронтальне усне опитування, Відповідь під час семінару; письмове опитування; есе-рефлексія; виступ з рефератом; виступ з презентацією; виконання індивідуального проекту; оцінка результатів неформальної освіти.

Підсумковий контроль: екзамен.

76 – 100% від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

Повністю розкрито зміст теоретичних питань. При відповіді використано термінологію предметної області в необхідній логічній послідовності. Також здобувач демонструє вільне володіння навчальним матеріалом різного ступеня складності, використовуючи при необхідності відомості з інших навчальних дисциплін і курсів. При відповіді на додаткові питання помітне вміння розвивати систему теоретичних знань на основі самостійної роботи.

50 – 75 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

При викладі фундаментальних положень основного матеріалу курсу здобувач показує володіння програмним навчальним матеріалом, у тому числі різного ступеня складності, а також вільне оперування ним у знайомій ситуації. При відповіді допускається два-три недоліки або не більше однієї помилки. Здобувач упевнено відповідає на додаткові питання, що стосуються основних положень усього досліджуваного курсу відповідно до екзаменаційної програми.

26 – 50 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

При відповіді на питання теорії виявляється не завжди усвідомлене відтворення програмного навчального матеріалу. Положення, що приводяться у відповіді, даються фрагментарно, схематично, без логічного взаємозв'язку. При відповіді на додаткові питання, що стосуються найважливіших і основних понять і фактів навчальної програми, є утруднення у використанні термінології предметної області. При відповіді здобувач не завжди може підтвердити теоретичні викладення відповідними прикладами.

0 – 25 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

Відповідь здобувача демонструє лише деяке уявлення про матеріал навчального курсу. Знання практично відсутні як у теоретичній області навчальної дисципліни, так і в практичному володінні методикою аналізу.

7. Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)

65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література:

1. Балл, Г. О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах) / Георгій Олексійович Балл. – Ж. : Волинь, 2008. – 243 с.
2. Бандурка, А. М. Професіоналізм и лидерство / А. М. Бандурка, С. П. Бочарова, Е. В. Землянская. – Харьков : Из-во «Титул», 2006. – 578 с.
3. *Байєр О. О.* Життєві кризи особистості: навч. посібник / О. О. Байєр. — Д.: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2010. — 244 с.
4. Пов'якель Н.І. Профілактика професійної дезадаптації психологів-практиків К.: Шк. світ, 2011.

Допоміжна література:

5. Віденєєв І.О. Деформація професійної правосвідомості співробітників органів внутрішніх справ у процесі виконання професійної діяльності / І.О. Віденєєв, М.О. Котелюх// Проблеми екстремальної та кризової психології: збірник наукових праць. - Харків: НУЦЗУ, 2015. - № 18. – С. 61-68.
6. Будницька, О. А. Індивідуально–особистісні детермінанти емоційних переживань у психотравмуючій ситуації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.09 „Психологія діяльності в особливих умовах” / О. А. Будницька. – К., 2001. – 14 с.
7. Корольчук, М. С. Соціально–психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах : [навчальний посібник] / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – К. : Ніка–Центр, 2006. – 580 с.
8. Казміренко Л.І. Юридична психологія. Словник / Л.І.Казміренко. – К. : ТОВ «Кондор», 2008. – 224с.
9. Мосов, С. П. Соціально–психологічні аспекти професійної адаптації / С. П. Мосов, О. Р. Охременко. – К. : Химджест, 2004. – 121 с.
10. Екстремальна психологія : / [Євсюков О. П., Куфлієвський А. С., Лебедев Д. В. та ін.]; за ред. О. В. Тімченка. – [підручник] – К. : Август Трейд, 2007. – 502 с.

Інтернет-ресурси:

Законодавство України — <https://rada.gov.ua/news/zak>

Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –.

Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» — <http://chitalka.info/psy.html>.

Вісник психології і соціальної педагогіки — <http://psych.kiev.ua/nma-referats/fla-refers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html> —.

БД Освіта. ua. — <http://osvita.ua/school/psychology>.

Мета – українська пошукова система. — <http://www.meta-ukraine.com>.

Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.